

2. RİSK YÖNETİMİ

2.1.Risk Yönetimi Kavramı

Risk yönetiminde eğer olursa ne olur? “veya olursa ?” soruları sorularak cevap aranır. Risk yönetimi, belirsiz olayların tesirlerini en aza indirmek amacıyla gerekli faaliyet ve kaynakların planlanması, örgütlenmesi, kontrol edilmesidir.

Risk yönetimi, işletmenin amaçlarına ve hedeflerine ulaşmasında etkisi olabilecek mekanizmaların tamamının, tüm seviyelerde ve tüm fonksiyonlarda uygulanarak, işletmenin karar mekanizmalarını güçlendiren bir yönetim aracıdır.

Risk yönetimi süreci dört aşamadan oluşur:

- a) Risklerin tespit edilmesi, tanımlanması
- b) Risklerin değerlendirilmesi ve hesaplanması
- c) Risklere cevap verilmesi
- d) Alternatif risk düzeltme araçları arasından seçim yapılması
- e) Seçilen alternatiflerin uygulanması
- f) Risklerin gözden geçirilmesi, kontrolü ve raporlanması

Risklerin tespit edilmesinde; işletmenin amaçlarını gerçekleştirmesini engelleyen veya güçleştiren riskler belirlenir, gruplandırılır ve güncellenir.

Risklerin değerlendirilmesinde, belirlenen risklerden hangilerine cevap verileceği ve en uygun cevabın seçimi yapılır. Riskler, risk puanlarına göre yüksekte düşüğe doğru sıralanarak, önceliklendirilir.

Risklere cevap vermek aşamasında, tespit edilen risklere verilecek cevap belirlenerek, tehditlerin azaltılması, ortaya çıkacak fırsatların değerlendirilmesi yapılır.

Risk yönetiminin faydaları:

- a) İşletmelerin performanslarının artırılması ve hedeflere ulaşmada etkili olmalarına katkı sağlamak.
- b) Karar alma mekanizmalarını güçlendirmek
- c) Sunulan hizmetlerin kalitesini artırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak.
- d) Kaynak tahsisinde etkinliği artırmak.
- e) Kayıpları azaltıp, maliyetleri düşürmek.
- f) Faaliyetlerin mevzuat ve düzenlemelere uygun yürütülmesini sağlamak.
- g) Kamuoyunda, işletmenin imajına olumlu katkıda bulunmalı.

Risk yönetiminde yönetici pozisyonunda bulunanlar şunları yapar:

- a) Risk yönetiminin liderliğini üstlenir.
- b) Risk yönetiminin gerektirdiği mekanizmaları oluşturur.
- c) Geleceğe dönük risk stratejisi ve eylemleri belirler.
- d) İzlemeyi ve risk yönetiminin etkinliğini teşvik eder.
- e) Tutarlı bir risk yönetiminin gerçekleştirilmesini sağlar.

Risk yönetiminde, sigorta edilebilir riskler tanımlanır, ölçülür, değerlendirilir ve kontrol edilir.

Risk ile karşı karşıya bulunan kişiler ve kurumlar:

- Koşullar,
- Risklerin özellikleri,
- Kendi özellikleri çerçevesinde riski yönetirler.

Risk yönetiminin amacı; işletmenin kararlılık içerisinde faaliyetine devamı için gerekli düzenlemeleri sağlamak ve organizasyondaki mal ve kişilerin korunması ile işletmenin kazanma gücünü muhafaza etmektir.

2.2.Şahısların Risk Davranışına Göre Sınıflandırılması

Şahıslar, risk davranışları yönünden üçe ayrılır.

a) Riski sevmeyenler, riskten kaçınanlar

Bu gruba dahil olanlar daha az riskli yatırımları ve gelir kaynaklarını tercih ederler. Bu tip karar verici, içinde bulunduğu olumsuz finansal koşullar nedeniyle risk içermeyen, kesin olarak kazanacağı durumu, beklenen kazancı diğer alternatiflere göre az olsa da tercih etme eğilimindedir.

b) Riski tercih edenler

Maceracı bir anlayışa sahip olup, daha riskli işleri tercih ederler. Yüksek gelir ihtimali olan seçeneklere öncelik verirler. Kazanılan parasal değer arttıkça, artan her bir para birimine bir öncekinden daha fazla bir subjektif değer verirler.

c) Risk nötr kişiler (riske karşı kayıtsız bireyler)

Riski sevmeyenler ve sevenler arasında yer alırlar. Alternatif gelir oranlarının ihtimallerine bakmaksızın, beklenen en yüksek geliri veren alternatifi tercih ederler. Bu durum daha fazla miktarda getiri elde etmeyi önler. Kabul edilebilir risk oranında talepte bulunurlar.

Bireylerin riske karşı davranışlarını geometrik olarak belirlemek için kişisel fayda fonksiyonunu (Korkmaz, 2017)

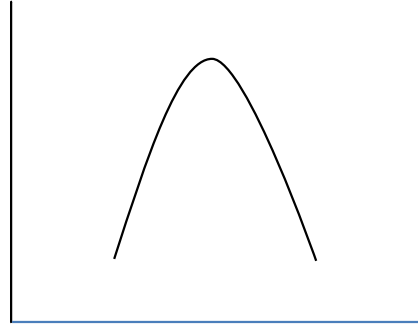
$U=f(M)$ şeklinde yazalım.

Fonksiyonda;

U= Fayda

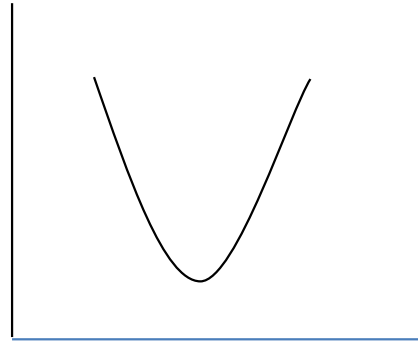
M= Parasal Değer olsun.

Riski sevmeyen riskten kaçanların kişisel fayda fonksiyonu grafiği belirlendiğinde eğri konkav (iç bükey) dir.

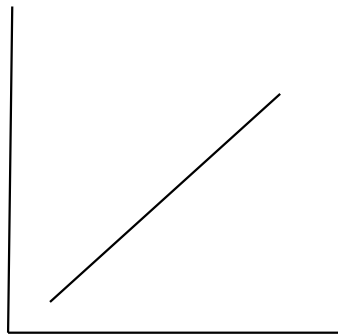
Şekil 2. Riskten Kaçanların Fayda Fonksiyonu Eğrisi

Riski terci edenlerin fayda fonksiyonu grafiği konveks (dış bükey) bir eğri şeklindedir

Şekil 3. Riski Tercih Edenlerin Fayda Fonksiyonu Eğrisi

Riske karşı kayıtsız (nötr) bireylerin fayda fonksiyonu grafiği ise doğrusaldır. Kazanılan parasal değer arttığında, doğrunun eğimi değişmez.

Şekil 4. Risk Nötr Bireylerin Fayda Fonksiyonu Eğrisi

2.3.Risk Yönetme Yöntemleri

Risk yönetimiyle ilgili dört temel prensip vardır (Emhan, 2009):

- Gereksiz risk kabul etmemek.
- Risk kararlarını uygun seviyede almak.
- Faydalar, maliyetlerden fazla olduğu zaman risk kabul edilmelidir.

d) Risk yönetimi, organizasyonun anlayış, görüş ve planlama faaliyetlerinin bir parçası haline getirilmelidir.

Risk yönetiminin temeli, karşı karşıya bulunulan riskleri tanımaktır.

Riski yönetmede kullanılabilecek yöntemler şunlar olabilir (Emhan,2009):

a) Kaçınma

Genel olarak kişisel mal ve sorumluluk risklerinden kaçınılamaz. Bu risklerin bazı özel riziko ortaya çıkarma etkilerinden kaçınılabılır. Bazı durumlarda da kaçınmak mümkün ancak uygun olmayabilir. İşletmeler, zarar doğurucu bir faaliyete son vererek riskten kaçınabilirler. Örneğin bir tarım işletmesi bulunduğu yörede karşılaşılan hayvan hastalıklarından dolayı ciddi hayvan kayıpları ile karşılaşılıyor ise bu hayvancılık faaliyetine yer vermez. Riskten kaçınan, riski artıran faaliyetlerle uğraşmayarak ya da riskli işlemleri terk ederek sağlanabilir. Örneğin, sermayeyi tehlikeye atmamak için mülk almak yerine mülk kiralamanın tercih edilmesi.

b) Riske Katlanmak

Sigorta satın alarak veya diğer risk transfer mekanizmalarını kullanmayarak, karşı, karşıya kalınan riskleri muhafaza etmek, kendine tutmak ve sonuçlarına katlanmak seçeneğidir.

Plansız katlanmada, karşı karşıya bulunulan risklerden habersiz olmak sözkonusudur. Bazı risklere ise yeterince önemli görülmemelerinden dolayı katlanılır. Olası zararların parasal karşılığı önemsiz ise bu risklerin aktarılmasına gerek duyulmaz.

Planlı katlanmada ise, riskin iyi bir şekilde analizinin yapılması ve diğer risk yönetim yöntemlerinin dikkate alınmasına rağmen katlanma sözkonusudur.

Riske katlanmanın faydaları;

*Riski aktarmak masraflarından kurtulmak,

* Zarar kontrolünü teşvik etmek olabilir.

c) Riskin Aktarılması

Riskin aktarılması, riskin bir başkasına transferidir.

Risk çeşitli şekillerde aktarılabilir:

• Sınırlı Sorumlu Şirket Kurmak

Anonim şirket kurmak, ortak açısından sermaye payı ile sınırlı sorumlu olmayı gerektirdiğinden, şirketin ekonomik faaliyetlerinin sonuçlarını ortak açısından sınırlar.

Şahıs şirketlerinde (Kollektif, Komandit Şirketler) ise ortaklar tüm mal varlıkları ile sorumluluk taşırlar.

• Sözleşmeli Yöntemler